

УДК 614:379.8:61–057.875

© С.П. Соболев, 2012.

УЗАГАЛЬНЕННЯ КОМПЛЕКСНОГО БАГАТОПРОФІЛЬНОГО МЕДИКО-СОЦІАЛЬНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ СЕРЕД СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ

С.П. Соболев*Кафедра соціальної медицини й економіки охорони здоров'я, ДУ "Кримський державний медичний університет імені С.І.Георгаївського", м. Сімферополь.**Науковий керівник: д.м.н., професор Слабкий Г.О., ДУ «Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України», Київ.*

THE CONCLUSIONS OF A COMPLEX MULTIDISCIPLINARY MEDICAL SOCIAL RESEARCH AMONG MEDICAL STUDENTS

S.P. Sobol

SUMMARY

The article presents an analysis of social adaptation, life standard and health of students of high medical educational institutions, defines features and patterns of the corresponding processes, and suggests complex arrangements as for health improvement of the student groups under consideration.

ОБОБЩЕНИЕ КОМПЛЕКСНОГО МНОГОПРОФИЛЬНОГО МЕДИКО-СОЦИАЛЬНОГО ИССЛЕДОВАНИЯ СРЕДИ СТУДЕНТОВ-МЕДИКОВ

С.П. Соболев

РЕЗЮМЕ

В работе рассматривается характер социальной адаптации, качество жизни и здоровье студентов высших медицинских учебных заведений, определяются особенности и закономерности в формировании данных явлений, предложены комплексные меры по улучшению здоровья указанных контингентов.

Ключові слова: медико-соціальне дослідження, студенти – медики.

На основі комплексного багатопланового медико-соціального дослідження, проведеного серед студентів вищих навчальних медичних закладів, виявлено основні закономірності та особливості у формуванні якості життя і стану здоров'я серед означених контингентів, що стало підґрунтям для наукового обґрунтування системи соціальних, гуманітарно-правових, медико-організаційних заходів, спрямованих на поліпшення адаптації студентів-медиків до соціального та навчально-освітнього середовища, що особливо важливо в умовах переходу України на загальноєвропейські освітні стандарти щодо підготовки спеціалістів, а також профілактику захворювань серед студентської молоді задля збереження їх валеологічного ресурсу, як важливого чинника гармонізації загальнодержавної соціальної політики.

Тому питання дослідження різних аспектів життя та діяльності сучасної студентської молоді, на прикладі студентів вищих навчальних медичних закладів має певне наукове і прикладне значення, оскільки допомога краще дослідити та зрозуміти основні потреби даних контингентів і вдосконалювати механізми їх медико-соціального захисту.

Мета дослідження: проведення всебічного дослідження

різноманітних компонентів життя та здоров'я вітчизняних та іноземних студентів-медиків як майбутніх фахівців медичної галузі.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

При підготовці була розроблена анкета, яка включала різні аспекти образу життя, здоров'я та організації дозвілля і відпочинку студентської молоді шляхом пілотного вибіркового соціологічного опитування піддано обстеженню вітчизняних та іноземних студентів-медиків, з яких було сформовано дві групи, одна з яких основна, інша контрольна. Завдяки методу копій-пар проведено порівняльний аналіз основних досліджуваних облікових ознак поміж зазначеними групами, на підставі чого виявлено найбільш характерні особливості та встановлено певні закономірності.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

За допомогою бальної шкали оцінок від 0 до 100 балів досліджено характер задоволення життєвих потреб у студентів-медиків в основних сферах їх життєдіяльності. При цьому виявлено, що серед усіх студентів-медиків потреби у реальному житті в середньому задовольняються на $59,0 \pm 21,0$ балів, на підставі

чого завдяки визначенню середньоквадратичного відхилення виділено декілька груп в залежності від обсягу задоволення основних соціальних потреб у реальному житті. На основі сформованої класифікації проведено порівняльний аналіз задоволення потреб серед усіх підданих обстеженню студентів-медиків, внаслідок чого виявлено, що з числа досліджуваних контингентів лише у 6,2% осіб потреби у соціальній та навчальній сфері задовольняються в межах від 100 до 80 балів, що вказує на достатній рівень адаптації даних студентів до існуючих умов життя та діяльності. В свою чергу у 34,2% студентів означені потреби задовольняються від 79 до 60 балів, що свідчить про напруження адаптаційних механізмів та пограничний стан адаптації до соціально-навчального середовища, у зв'язку з чим дані контингенти можуть бути віднесені до групи ризику щодо їх адаптивних можливостей. Між тим доволі значну групу серед студентів медичного вузу представляють особи з порушеннями адаптації, з яких у 44,7% відзначається часткова дезадаптація, у котрих потреби задовольняються від 59 до 40 балів і, у решти 13,2% осіб відзначається повна дезадаптація до соціального і навчального середовища, у яких потреби в означених сферах життєдіяльності задовольняються лише на 39 балів та менше.

Виявлена особливість захворюваності поміж вітчизняними та іноземними студентами обумовлена рядом обставин. Передусім тим, що іноземні студенти – це мігранти, котрі тимчасово проживають в Україні і тому, особливо на перших порах свого перебування у іншій місцевості, вони реально відчувають труднощі, пов'язані з клімато-географічними та соціально-економічними і соціокультурними особливостями що в сукупності призводить до напруження їх адаптаційних ресурсів, які незважаючи на молодість та здавалося б значний адаптаційний ресурс організму, далеко не в усіх іноземних громадян є достатнім для того, щоб пристосуватися успішно і в короткий термін до якісно нових умов життя. В першу чергу, це стосується тих осіб, які страждають на певні хронічні захворювання, та у яких адаптаційно-функціональні можливості організму скомпрометовані наявною хворобою.

Найбільшу питому вагу в структурі захворювань студентів-медиків займають патологічні ураження шлунково-кишкового тракту, неврози і неврастенії, хвороби системи кровообігу, захворювання зорового апарату, хвороби дихальних шляхів тощо, на долю яких у загальній структурі приходиться 65,5% усіх випадків, що наочно доводить необхідність зосередження першочергової уваги на проведенні профілактичних заходів відносно означених видів патології, котрі представляють реальну загрозу для здоров'я даних контингентів.

Показник вперше виявлених захворювань в процесі щорічних медичних оглядів, що проводяться се-

ред студентів-медиків коливається в межах 3,5–4,2%, в тому числі серед вітчизняних студентів даний показник реєструється від 2,7% до 3,1%, тоді як серед іноземних студентів відповідно від 4,3% до 5,2% випадків.

За матеріалами медичних оглядів встановлено, що на долю практично здорових осіб приходиться 38,7% з загального числа студентів-медиків, тоді як у решти (61,3%) обстежених виявлено різні форми патології. В свою чергу серед вітчизняних студентів число практично здорових складало 43,4%, а серед іноземних студентів питома вага осіб, що належить до даної групи здоров'я дорівнювала лише – 31,3%, тоді як на долю контингентів, у яких виявлено різного роду захворювання приходилось відповідно 56,6% серед вітчизняних та 68,7% серед іноземних студентів.

Завдяки багатомірному імовірнісному множинно-кореляційному аналізу встановлено характер зв'язку поміж окремими чинниками та станом здоров'я студентів-медиків. На основі проведених розрахунків виявлено, що найбільш помітний вплив на формування здоров'я студентів належить організації навчального процесу, матеріальному достатку, соціально-побутовим умовам проживання, соціальному захисту та характеру харчування даних контингентів, тобто тим чинникам, від яких в значній мірі залежить якість життя студентської молоді. Тому питання профілактики захворювань та поліпшення здоров'я означеної категорії населення мають включати, в першу чергу, заходи, спрямовані на дані чинники, оскільки їх оптимізація дає можливість значно зменшити ризики, що призводять до соціального і психологічного дискомфорту і тим самим сприяти покращанню умов соціального середовища та адаптації до них студентів.

Одночасно встановлено, що серед іноземних студентів порівняно з вітчизняними значно більша чисельність тих, хто займається самолікуванням $25,3 \pm 1,8\%$ проти $16,6 \pm 1,1\%$, віддають перевагу лікування народними (нетрадиційними) способами $13,8 \pm 1,5\%$ проти $10,5 \pm 1,2\%$, а також тих, хто намагається самостійно розібратися з характером свого захворювання, а вже після цього звертаються за допомогою до лікарів у медичні установи $12,9 \pm 0,9\%$ проти $8,8 \pm 0,8\%$.

Наведені факти наочно переконують в тому, що питання оптимізації системи медичного обслуговування студентів, вдосконалення медичних технологій і активного пропагування санітарно-гігієнічної культури та здорового образу життя є нагальними проблемами сьогодення, вирішення яких вимагає комплексного і багатовекторного підходу, включаючи загальнодержавну політику соціального захисту даних контингентів, наближення кваліфікованої лікарської первинної медичної допомоги до студентської молоді та активного формування серед студентів світоглядних цінностей, орієнтованих на примат збережен-

ня власного здоров'я та ведення здорового образу життя.

Необхідність реалізації широкомасштабних заходів медико-соціального характеру підтверджується і тим, що нині серед студентів-медиків регулярно фізичною культурою займаються всього лише 3,7% вітчизняних та 1,4% іноземних студентів і це при тому, що у них щоденно превалює статичне напруження, гіподинамія і малорухливий спосіб життя.

Суттєва роль у формуванні здоров'я належить якості життя. На думку $21,8 \pm 1,3\%$ опитаних провідним чинником якості життя є соціальне благополуччя. Наступні місця у ієрархії ціннісних орієнтацій щодо розуміння студентами-медиками суспільного феномену, яким є «якість життя» розподілялися наступним чином: достатній рівень медичної допомоги – $18,8 \pm 1,1\%$, благополучна екологічна ситуація – $14,5 \pm 1,4\%$, доброзичливі стосунки поміж колегами по навчанню та викладачами – $15,7 \pm 1,3\%$, відсутність шкідливих звичок – $13,6 \pm 1,2\%$ і дотримання правил особистої гігієни – $15,1 \pm 1,0\%$.

Висока питома вага означених характеристик, котрим віддають перевагу студенти-медики, вказує на стійкий і важливий характер означених чинників в ієрархії загальнолюдських і життєвих цінностей студентів, що необхідно враховувати при формуванні відповідних програм профілактики захворювань, збереження здоров'я та підвищення рівня медико-соціального захисту студентської молоді.

ВИСНОВКИ

Таким чином матеріали дослідження дозволили виявити основні закономірності у формуванні якості життя та здоров'я студентів вищих медичних навчальних закладів та всебічно дослідити чинники, котрі безпосередньо впливають на дані процеси, що стало важливим підґрунтям для розробки комплексної програми оптимізації медико-профілактичної допомоги даним контингентам.

В умовах розбудови громадянського демократичного суспільства в Україні та докорінної модернізації

суспільних інститутів питання, переходу на загально-визнані соціальні стандарти життя та соціального захисту вразливих верств населення, до яких відноситься і студентська молодь, має стати пріоритетним напрямком загальнодержавної соціальної політики і невід'ємною складовою збереження здоров'я, гармонійного розвитку особистості та для реалізації її творчих здібностей. Все це вимагає неухильного збільшення інвестицій у людський капітал за рахунок поєднаних джерел, як важливого чинника формування національного багатства, виробництва матеріальних та примноження духовно-культурних цінностей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Губина О.И. Изучение качества жизни и адаптации студентов медицинского вуза / О.И.Губина, В.И.Евдокимов, А.Н. Федотов // Вестник новых медицинских технологий. – К., 2006 – №3. – С. 167.

2. Ефименко С.А. Влияние образа жизни на здоровье / С.А. Ефименко // Проблемы социальной Проблемы социальной гигиены, здравоохранения и истории медицины. – 2007. – № 1. – С. 8-14. Грузева Т.С. Наукове обґрунтування програми статистичної обробки матеріалів вибіркового комплексного дослідження здоров'я населення / Т.С. Грузева // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. – К., 2002. – №2. – С. 35 – 37.

3. Кречотень О.М. Обґрунтування системи медичної допомоги студентам вищих навчальних закладів різних форм власності: Автореф. на здобуття наук. ступеню канд. мед. наук / О.М. Кречотень. – К., 2009. – 29 с.

4. Москаленко В.Ф. Фактори ризику для здоров'я – важливий та потужний ресурс у справі підвищення якості здоров'я, збільшення тривалості життя населення / В.Ф.Москаленко // Охорона здоров'я України. – К., 2003. – № 1(8). – С.5-12.

5. Передерій В.Г., Безюк М.М. Стрес і його наслідки / В.Г. Передерій // Український медичний часопис. – К., 2003. – №6 (38). – С. 65-69.